

OGLEDI 3.

Todor Kuljić: PREVLADAVANJE PROŠLOSTI uzroci i pravci promene slike istorije krajem 20. Veka.

Predgovor.

Najbrži i najsigurniji način da nađete sadašnjost u prošlosti jeste da je stavite ispred prošlosti.

S. Cohen.

U ovoj knjizi reč je o ključnoj idejnoj strani procesa koji je u njenom podnaslovu. Dramatična zbivanja krajem 20. veka praćena su snažnim promenama u misli o društvu. Promene su tekle kroz burna sukobljavanje različitih mišljenja koja su se zgušnjavala u širim idejnopoličkim strujama. Osnova novih sukoba neodvojiva je od izmenjenog viđenja prošlosti. Istoriji se otvoreno priznaje moć da snaži ili slabi političku legitimnost svuda u Evropi. Nacijama i etničkim grupama je neophodna zajednička prošlost. Bez nje bi bilo nemoguće stvoriti društveni identitet i solidarnost. Zajednička prošlost stvara kontinuitet i zajedništvo u iskustvu nužnih za integraciju grupe. Zajednička prošlost grupe se iskazuje u priči koja stvara epistemičnu osnovu postojanja grupe. Ispričano kolektivno sećanje iskazuje istoriju prošlosti grupe. Verovanja u kolektivno sećanje tvore priču, stvaraju osećaj kontinuiteta sa prošlošću, objašnjavaju sadašnjost i služe kao osnova za planiranje budućnosti. Kolektivno sećanje nije nužno istinito viđenje prošlosti, već više funkcionalno, tendenciozno i selektivno viđenje prošlosti kojepomaže održanje i funkcionisanje grupe. Kolektivno sećanje je deo samopoimanja i identiteta članova grupe. Ono je jedinstveno, distinktivno i ekskluzivno (D. Bar-Tal). Erik Hobzbaum je pokazao da su tradicije kao važan društvenointegrativni segment pamćenja izmišljane. A političke tradicije su dosledno izmišljene radi užih polit. ciljeva. Tradicije, ceremonijali i jubileji treba da obezbede kontinuitet sa prošlošću. Ona je idejna osnova mobilizacije članova grupe. Vera u kolektivno sećanje može pravdati nasilnu aktivnost grupe i uništenje drugih, sugerirajući viziju ekskluzivnosti i nadmoći. Nakon krupnih prekretnica istorija se preocenuje i menja na svim planovima: od pojedinačnog do organizovanog sećanja u nauci i ideologiji. U ovoj knjizi promenjena viđenja prošlosti biće praćena u glavnim međunarodnim naučopolitičkim raspravama krajem 20. veka, ali i istorijskim sadržajima službenih ideologija glavnih evropskih zemalja. Poseban deo posvećen je idejnim promenama u Jugoslaviji. Uporedno razmatranje trebalo bi da olakša razlikovanje globalnih i lokalnih idejnopoličkih promena. Snažna izmena epohalne svesti nametnula je debatama nekoliko osnovnih tema. U svetlu krupnih promena trebalo je izmeniti sliku istorije ne samo u zemljama bivšeg socijalizma nego i šire. Izmena viđenja socijalizma uticala je na promenu odnosa prema fašizmu, a to je opet tražilo izmenu mnogih službenih mitova o antifašizmu na kojima je počivala integracija evropskih režima posle Drugog svetskog rata. Trebalo je iznova dati bilans minolog stoleća, novo viđenje žrtava, dželata i normalnosti.